

ICOANĂ ȘI MISIUNE.
RELAȚIA DINTRE CHIP ȘI IMAGINE ÎN
SOCIETATEA ACTUALĂ

Supliment al revistei

Altarul Reîntregirii

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
Facultatea de Teologie Ortodoxă
Centrul de Cercetări Interreligioase și de
Psihopedagogie Creștină din Alba Iulia
Școala Doctorală

**ICOANĂ ȘI MISIUNE.
RELAȚIA DINTRE CHIP ȘI IMAGINE ÎN
SOCIETATEA ACTUALĂ**

Supliment al revistei

Altarul Reîntregirii

Editori:

Preot prof. univ. dr. Mihai Himcinschi

Asist. univ. dr. Răzvan Brudiu

Drd. Andrei Motora

Școala Internațională de Vară a Doctoranzilor Teologi

Ediția a V-a,

Sighișoara, 10-14 iulie 2017,

Mănăstirea „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie”

Ediția
REÎNTREGIREA
Alba Iulia, 2017

COLEGIUL DE REDACȚIE

PREȘEDINTE: ÎPS IRINEU POP, Arhiepiscop al Alba Iuliei

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC: Mihai HINCINSCHI (Alba Iulia, România), Viorel IONIȚĂ (Geneva, Elveția), H. Tristram ENGELHARDT (Houston, USA), Ana S. ILTIS (Winston-Salem, North Carolina USA), Mark J. CHERRY (Austin, Texas), Emil JURCAN (Alba Iulia, România), Alin ALBU (Alba Iulia, România), Dumitru A. VANCA (Alba Iulia, România), Corinna DELKESCAMP-HAYES (Freigericht, Germania), Mariyan STOYADINOV (Veliko Târnovo, Bulgaria), Remus ONIȘOR (Alba Iulia, România), Marius TELEA (Alba Iulia, România), Andrian ALEKSANDROV (Sofia, Bulgaria), Pablo ARGÁRATE (Graz, Austria), Răzvan BRUDIU (Alba Iulia, România)

REDACTOR-ȘEF: Domin ADAM (Alba Iulia, România)

REDACTORI: Jan NICOLAE, Ovidiu PANAIȚE, Alexandru MOLDOVAN, Dorin OPRIȘ, Lucian D. COLDA, Nicolae-Coriolan DURA

SECRETAR DE REDACȚIE: Alin ALBU

TRADUCERI: Oana NICOARĂ, Andrei DÎRLĂU

ADRESE DE CORESPONDENȚĂ

REDACȚIA:

POȘTA (Mail):

ALTARUL REÎNTREGIRII

Facultatea de Teologie Ortodoxă
Bd. „1 Decembrie 1918”, Nr. 13
510207, Alba Iulia, RO

TEL./FAX: 004 0258 835 901

WEB: www.fto.ro

E-MAIL:

redactie@altarulreintregirii.fto.ro

altarul@fto.ro

teologialba@yahoo.com

DISTRIBUȚIE:

POȘTA (Mail):

EDITURA REÎNTREGIREA

Str. Mihai Viteazul, Nr. 16, 510010
Alba Iulia, RO

TEL.: 004 0258 811 690

004 0258 810 373

FAX: 004 0258 812 797

WEB: www.reintregirea.ro

E-MAIL:

librariareintregirea@gmail.com

Altarul Reîntregirii este o revistă trianuală, recunoscută CNCSIS categoria C (660) și este indexată în bazele de date internaționale: CEEOL, Index Copernicus, Electronic Journals Library

ISSN versiune print: 1584-8051; ISSN versiune online: 2457-9394; ISSN-L 1584-8051

Copyright © 2017 Editura Reîntregirea

ICOANA BUNEI VESTIRI – FELUL ÎN CARE DUMNEZEU A ALES SĂ DESCOPERE LUMII ÎNCEPUTUL MÂNTUIRII

Răzvan Brudiu*

Abstract: The icon of the Annunciation is not an ecclesial object that can be exhaustively described in a theological study, but is a mystery that can be received only through the act of faith and perpetuated from generation to generation through the confession of faith. Hence, the theology of the Annunciation actually presents us the Son of God coming into the world. The good news that the angel brings is *a gospel* in the proper sense of the word. In the neo-testamentary accounts, *evangelion* appears with the characteristic meaning of the good news of the salvation in Christ, of initiation in the Christic life. The news that the angel brings to the Virgin Mary, that she will give birth to Messiah is a gospel, just as the entire iconography of this Christological feast is also *a gospel*. As for the theology of the icon of the Annunciation, numerous interpretations have been put forward, as it was the object-sign of the theologians' reflection, the icon painters' contemplation, the believers' meditation and astonishment. The present study analyses on the one hand a few aspects connected to the iconography and the theology in colours of the icon of the Annunciation, and on the other hand, it brings to light the perspective of some theologians specialised in the art of the icon, that refer to this feast. On the Annunciation, the words of God take shape and Christ's incarnation or His entrance into the earthly life actually represents an act of *self-emptying* or *emptying of glory*, that the Son of God assumes at His Incarnation as an act of obedience to God the Father. In the icon of the Annunciation, the characteristic form is the life of Christ, that is, the specific manner of His presence and involvement in the world. The respective form of Christ the Incarnated presents us an impressive paradox, that is, the highest manifestation of the divine glory

---

* PhD, Junior Lecturer, Faculty of Orthodox Theology at "1 Decembrie 1918" University, Alba Iulia, Romania.

appears as the most submissive form of humbleness, which culminates in the suffering and death on the Cross. Therefore, on the Annunciation, heaven is open through the Virgin Mary and on the Cross, heaven is open by Christ.

Keywords: *the Annunciation, iconography, the Virgin Mary, incarnation, Archangel Gabriel.*

1. Iconografia Bunei Vestiri. Prolegomena

Praznicul Bunei Vestiri, deși menționat în cadrul sărbătorilor mariologice, este unul hristologic prin excelență, deoarece vedem cum Dumnezeu devine carne și sânge. Astfel, observăm faptul că sângele care va trebui să se verse nu este nici de țap, nici de om, ci este sânge de Dumnezeu, prin care se reface legământul dintre El și noul Israel. Căile prin care Dumnezeu vine în întâmpinarea omului sunt diverse: El vine în minte ca idee, vine în inimă ca sentiment și vine în carne și sânge, astfel încât omul, prin împărtășire, prin această transfuzie, devine părtaș la Întrupare¹. Textul lucanic este pentru noi un adevărat obiect de reflecție teologică. Astfel, respectivele cuvinte care conturează dialogul dintre înger și Fecioara Maria nu și-au epuizat resursele și virtualitatea, ci tănuiesc încă bogăție de înțelesuri teologice, care așteaptă să fie analizate².

Sărbătoarea Bunei Vestiri apare ca celebrare în cultul liturgic din secolul al IV-lea, însă reprezentarea scenei așa cum este ea relatată în evanghelia lucanică nu apare în picturile din catacombe. Există, însă, o imagine prezentă într-una din catacombele romane în care apare un tânăr care stă în fața unei femei așezate pe un scaun și ținând pe genunchi un prunc. Este evident faptul că această femeie o înfățișează pe Maica Domnului, însă prezența pruncului și steaua care se află deasupra imaginii pun sub semnul întrebării teoria conform căreia ar fi vorba despre icoana Bunei Vestiri. Reprezentările picturale din primele veacuri creștine îi înfățișau pe îngeri ca pe niște tineri înveșmântați în

---

¹ Ioan ICĂ Jr., *Cuvânt la Buna Vestire*, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=zrmcnsq0Z84> (accesat la data de 13.10.2017).

² Alberto VALENTINI, *Maria secondo le Scritture, Figlia di Sion e Madre del Signore*, Bologna, Edizioni Dehoniane, 2007, p. 89.

hiton și ținând în mână un toiag sau o lance, astfel încât abia din secolul al V-lea se dezvoltă iconografia îngerilor și din acest moment aripile devin un atribut specific al acestora.

Protoevanghelia lui Iacob ne relatează, de asemenea, înfățișarea Mariei la Templu, unde a rămas până la vârsta de 12 ani, dată la care preoții au hotărât să o logodească. Iosif a fost cel ales ca logodnic al Fecioarei Maria datorită baghetei sale din care a ieșit un porumbel, iar aceasta a avut cinstea să țeasă voalul purpuriu și pe cel stacojiu pentru Templu. Tot acum, apare imaginea când Maria se duce la un izvor să ia apă într-un urcioc, moment în care i se arată îngerul vestindu-i nașterea Fiului lui Dumnezeu³.

În Evanghelia lui Pseudo-Matei se reiau în câteva pasaje aceleași elemente. Aici o vedem pe Fecioara Maria cu o cupă oferită de Iosif care ține o baghetă în mână. În spatele lor, un înger pare să arbitreze scena. Este vorba de proba la care este supusă Maria. Această ordalie rezervată femeilor adultere își află originea în cartea Numeri V, 11-31: „iar preotul să o aducă (femeia) și să o pună înaintea Domnului. Apoi să ia preotul apă curată de izvor într-un vas de lut, să ia țărână din pământ de dinaintea cortului adunării și să o pună în apă [...] Apoi să-i zică: «Și apa aceasta care aduce blestem să intre înăuntrul tău ca să ți se umfle pânțele și să-ți cadă sânul tău!» Iar femeia să zică: Amin, Amin! [...] Și să dea femeii să bea apă amară aducătoare de blestem și va înghiți ea apa aducătoare de blestem spre vătămarea ei [...] Dacă ea va fi necurată și dacă îl va fi înșelat pe bărbatul său se va umfla pânțele ei și sânul ei va cădea și va fi femeia aceea blestemată în poporul ei. Iar dacă femeia nu s-a spurcat, ci va fi curată, nevătămată va rămâne și va naște copii”.

Începând cu secolul al V-lea, apar două tendințe care contribuie la dezvoltarea iconografiei praznicului Bunei Vestiri. Prima tendință se datorează influenței scrierilor apocrife Protoevanghelia lui Iacob și Evanghelia lui Pseudo-Matei, care prin expunerea multor detalii oferă o veritabilă frumusețe compoziției. A doua tendință provine din evoluția artei bizantine, care prin civilizația imperiului și idealul său de frumusețe au dus la dezvoltarea unor elemente decorative și la nașterea unor imagini de o frumusețe ieșită din comun. Asemenea imagini se văd

---

³ Frederick TRISTAN, *Primele Imagini Creștine. De la simbol la icoană. Secolele II-VI*, București, Editura Meridiane, 2002, p. 238.

cu claritate în mozaicurile de la Biserica Santa Maria Maggiore din Roma, unde întâlnim cele dintâi reprezentări ale scenei Bunei Vestiri. Limbajul acestor mozaicuri nu sunt fidele textului lucanic, ci mai mult artei imperiale. Mozaicul respectiv o înfățișează pe Maica Domnului pe tron, îmbrăcată asemenea unei împărătese și înconjurată de îngeri și de către femei a căror simbolistică nu este decriptată de istorici. Deasupra scenei este înfățișat Arhanghelul Gavriil și un porumbel, iar la picioarele Mariei se află o cutie plină cu lână din care, potrivit apocrifelor, a țesut perdeaua Templului⁴.

2. Teologia în culori a icoanei Bunei Vestiri

Reprezentările iconografice ale Bunei Vestiri până în perioada iconoclastă nu sunt numeroase și apar mai mult în sculptură sau în miniaturi. Pe lângă cele două personaje, îngerul și Fecioara Maria, pe fundal se zăresc câteva structuri arhitecturale foarte simple, în formă de portic. Putem observa faptul că aceste imagini reflectă mai curând elementul static și mișcările moderate care își aveau originea în cultul imperial, dar era în același timp și o reflectare a învățaturii de credință⁵. Viziunea respectivă se va menține în iconografie până la începutul secolului al XIII-lea. În fața Maicii Domnului stă Arhanghelul Gavriil îmbrăcat în haine care par foarte ușoare, potrivit firii sale netrupești. Chipul îngerului cu ochii mari, întors către cel care se uită la icoană, arată emoția și bucuria aceluia moment unic din istoria omenirii. Fecioara Maria, ascultându-l, continuă să toarcă lâna pentru perdeaua Templului, în timp ce mâna sa dreaptă se ridică spre Fiul Său, ale Cărui contururi se zăresc prin maforionul de culoare roșie, contrastând cu albastrul închis al veșmântului de dedesubt.

Dialogul îngerului cu Fecioara Maria ne aduce aminte de convorbirea dintre șarpe și Eva, care a fost în cele din urmă un dialog ratat. În cazul noii Eve, dialogul acesteia cu îngerul devine dător de viață și de speranță. *Fiat*-ul Mariei înseamnă nu atât bucurie, cât mai mult drumul acesteia pe calea crucii și a morții. Paradoxal, cuvântul

---

⁴ Egon SENDLER, *Icoanele bizantine ale Maicii Domnului*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, București, Editura Sophia, 2008, p. 38-39.

⁵ *Ibidem*, p. 39.

îngerului *Bucură-te* implică și desemnează în acest moment suferință, deoarece prin acceptare Fecioara Maria dă dovadă de un curaj nemaîntâlnit. Ne este cunoscut faptul că pentru mentalitatea vremii respective, să naști un copil, nefiind femeie căsătorită, era ceva inacceptabil, astfel sfârșitul într-o astfel de situație era acela de a fi ucisă cu pietre. Fecioara Maria, prin acest *fie*, tradus prin formula „*fie ce-o fi*”, se condamnă pe ea însăși la moarte, și până la urmă această condamnare o va plăti Fiul ei, pentru răscumpărarea întregii umanități căzute⁶.

După rostirea cuvântului *fie*, a urmat fapta: „Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi” (In. 1, 14). Corespondența interioară dintre lucrarea lui Dumnezeu și acceptul cuprins în cuvintele Fecioarei Maria ne duc cu gândul la faptul că minunea Întrupării a devenit în acel moment realitate⁷. Glasul Fecioarei a fost un glas al puterii, și astfel Cuvântul Tatălui e plămădit de glasul unei mame, iar Ziditorul e creat de glasul unei creaturi. Sfântul Nicolae Cabasila realizează următoarea comparație: așa cum Dumnezeu la începutul creației a zis: „Să fie lumină! și s-a făcut lumină” (Fac. 1, 3), tot așa și glasul Fecioarei a răsărit Lumina cea adevărată și S-a unit cu trup și a fost purtat în pântec Cel Ce a venit să restaureze întreaga creație⁸.

Întorcându-ne la iconografia acestei sărbători, amintim faptul că în Biserica „Santa Maria Assunta” din Torcello, scena Bunei Vestiri este situată în colțurile superioare ale bolții altarului, pe peretele estic al naosului. Așezarea celor două personaje, de-a dreapta și de-a stânga absidei altarului, reprezintă o profundă simbolică, și anume sfințenia altarului ca spațiu tainic al Înomenirii Logosului divin. Astfel, între Înger și Maica Domnului apare Fecioara purtătoare de Prunc, arătându-L pe Dumnezeu Înomenit. De fapt, în sfântul altar este locul unde Hristos Se Întrupează din pâine și vin în Hristos Euharistic Care se împărtășește poporului. Scena Bunei Vestiri migrează în timp din zona

---

⁶ Ioan ICĂ Jr., *Cuvânt la Buna Vestire*, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=zrmcnsq0Z84> (accesat la data de 13.10.2017).

⁷ Josef ERNST, *Il vangelo secondo Luca, Volume primo, Luca 1, 1-19, 50*, Brescia, Editrice Morcelliana, 1985, p. 101-102.

⁸ GRIGORE PALAMA / NICOLAE CABASILA / TEOFAN AL NICEII, *Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului XIV*, studii și texte de Ioan I. Ică jr., Sibiu, Editura Deisis, 2008, p. 473.

absidei altarului spre ușile împărătești, însă acest lucru se întâmplă în Bizanț destul de târziu⁹.

În continuare, analizăm statura și felul de a fi al Arhanghelului, așa cum îl descriu două izvoare prestigioase ale Sfintei Scripturi: „Dar în ziua douăzeci și patra a lunii întâi, eu, Daniel, mă aflam pe malul fluviului celui mare, adică Tigrul. Și mi-am ridicat ochii mei, și iată, un om îmbrăcat în veșminte de in, iar coapsele lui încinse cu aur curat și de preț. Trupul ca crisolitul și fața lui ca fulgerul, iar ochii lui ca flăcările de foc, brațele și picioarele lui străluceau ca alama lustruită și sunetul cuvintelor lui ca vuietul unei mulțimi” (Dan. 10, 21). „Și am văzut înger puternic pogorându-se din cer, învăluit într-un nor, și pe capul lui era curcubeul, iar fața lui strălucea ca soarele și picioarele lui erau ca niște stâlpi de foc. Și în mână avea o carte mică, deschisă. Și a pus piciorul lui cel drept pe mare, iar pe cel stâng pe pământ. Și a strigat cu glas tare, cum răcnește leul” (Apoc. 10, 1-3). Cei doi martori din care am citat au contemplat la câteva veacuri distanță slava aceluiași Arhanghel; amândoi i-au măsurat cu privirea pasul enorm, i-au auzit cu urechile glasul vîind. Iconomia arătării îngerului diferă de la Daniel la evenimentul apariției lui în preajma Fecioarei, în chip de om, „vestind graiuri mai presus de om”, până la postura apocaliptică înregistrată de Apostolul Ioan¹⁰.

Tot în acest sens vom analiza un ultim detaliu care aproape este neluat în seamă: culoarea veșmântului Arhanghelului. Spre deosebire de spectrul tonurilor dulcege pe care le conferă tablourile religioase, în icoană, veșmântul, vibrând de har, rămâne invariabil auriu-verzui. Acest lucru nu se datorează lipsei de imaginație cromatică a iconarilor, ci pur și simplu, fiindcă așa i s-a arătat profetului Daniel, care, la rându-i, l-a transmis până astăzi. În textul veterotestamentar, proorocul îl descrie lapidar pe Arhanghel ca având „trupul ca crisolitul”; or *crisolitul*, piatră prețioasă înrudită cu *peridotul*, are culoarea aurului verzui¹¹.

Observăm faptul că detaliile iconografice ale sărbătorii Bunei Vestiri sunt preluate atât din Evanghelia Sfântului Luca și Matei, cât și

---

⁹ Siluan TIMBUȘ, „Iconostasul, o tradiție postbizantină”, în *Iconari în Otopeni*, Ed. a III-a, Editor Ioan Popa, Master Print Super Offset, decembrie 2015, p. 71.

¹⁰ Sorin DUMITRESCU, *Noi și Icoana (I), 31+1 de iconologii pentru învățarea icoanei*, București, Fundația Anastasia, 2010, p. 238-239.

¹¹ *Ibidem*, p. 239-240.

din Protoevanghelia lui Iacob, scriere din secolul al II-lea. Protoevanghelia survine cu unele aspecte care nu sunt cuprinse în textele evanghelice canonice, cum ar fi: viața sfinților Ioachim și Ana, zămislirea Fecioarei Maria, aducerea și viața acesteia la Templu sau logodna cu Dreptul Iosif¹².

3. Valențe teologice în icoana Bunei Vestiri

În cele ce urmează vom prezenta o scurtă analiză a icoanei Bunei Vestiri în viziunea mai multor specialiști consacrați din domeniul și arta icoanei. Imaginea Bunei Vestiri are ca fundament relatarea evanghelică, preluată de iconografia Bisericii Ortodoxe. Aceasta reprezintă, pe bună dreptate, bucuria împlinirii profețiilor Vechiului Testament prin înomenirea Fiului lui Dumnezeu. În iconografia ortodoxă tradițională, momentul Bunei Vestiri se revarsă în culori, în reproducerea festivă a detaliilor și în atitudinea Arhanghelului Gavriil. De obicei, în partea stângă a icoanei se află Arhanghelul Gavriil, care își întinde mâna dreaptă și o binecuvintează pe Fecioara Maria, iar în mâna stângă ține un toiag. În unele icoane grecești moderne în loc de toiag apare un crin în mâna stângă, aceasta fiind o inovație romano-catolică, ce ține în mare măsură de teologia pietistă. Întreaga iconografie îl prezintă pe Arhanghelul Gavriil ca și cum ar alerga, ca și cum nu s-ar fi oprit încă din zbor. Cu toate că îngerul stă pe pământ, o aripă este ridicată, reprezentând simbolul mesagerului. Respectivul simbol s-a transferat și în cultul divin, atunci când diaconul repetă simbolic rostirea ecteniilor prin gestul ridicării orarului cu mâna dreaptă. Dacă la Buna Vestire sensul venirii îngerului este de sus în jos, adică din cer pe pământ, în slujbele Bisericii, sensul drumului este de jos în sus, diaconii invitându-i pe credincioși să se înalțe împreună cu ei în rugăciune.

Într-o compoziție alcătuită de Leonid Uspenski observăm faptul că: „îngerul este descris ca și cum nu s-ar opri din zbor, deși stă pe pământ, una din aripi este ridicată fiind un simbol al mesagerului. Același autor arată că majoritatea icoanelor Bunei Vestiri îl descriu pe Arhanghelul Gavriil cu o mișcare iute, care

---

¹² John BAGGLEY, *Porți spre veșnicie. Icoanele și semnificația lor duhovnicească*, trad. Ioana și Florin Caragiu, București, Editura Sophia, 2004, p. 224.

tocmai a coborât din cer, iar înfățișarea lui este asemenea unei slugi pline de râvnă. Picioarele îi sunt mult depărtate ca și cum ar alerga. În mâna stângă ține un toiag simbol al mesagerului, în timp ce mâna dreaptă se întinde cu o mișcare puternică spre Fecioara Maria, comunicându-i vestea de la Stăpânul Lui”¹³.

Michel Quenot o prezintă pe Fecioara Maria, șezând pe o pernă de culoare roșie, fapt ce subliniază cinstirea ce i se cuvine Maicii lui Dumnezeu. Atitudinea gravă și privirea în depărtare sunt anticiparea suferințelor pe care le are de îndurat Fiul ei, și anume Pătimirile, Crucea și Mormântul. Ea pare, de asemenea, a-l liniști pe Iosif care stă prosternat în stânga, pe jos, chinuit de îndoieli asupra acestei nașteri feciorelnice¹⁴. Buna Vestire și Pătimirile sunt, de fapt, fețele aceleiași monede. Ziua Întrupării și ziua Răstignirii sunt două evenimente care nu pot fi despărțite. Momentul Bunei Vestiri deschide raiul prin Fecioara Maria, iar pe Cruce raiul este deschis de către Hristos.

În ceea ce privește veșmintele Fecioarei Maria acestea sunt lungi, dar lasă descoperite fața, gâtul și mâinile. Dintre veșminte amintim tunica de culoare albastru deschis ca simbol al curăției feciorești. Ea poartă nuanțe diferite în icoane începând de la nuanțe deschise până la un albastru închis. Culorile verde și albastru arată faptul că ea este o ființă creată: verdele simbolizează culoarea pământului, iar albastrul simbolizează umanitatea. Pe deasupra poartă și o mantie roșie, arătând îndumnezeirea Fecioarei. Maica Domnului face un gest de consimțire cu mâna dreaptă, în timp ce în mâna stângă are un fir roșu. În spatele acestei reprezentări se află o teologie profundă consemnată de teologii Marko Ivan Rupnik și Tomáš Špidlík, care subliniază faptul că Maria traduce în imagine ceea ce a simțit. De aceea ea țese imaginea, adică un trup, Logosul divin, firul cu care Fecioara țese trupul lui Emanuel, această culoare fiind specifică divinității¹⁵. Țesătura din cutie redă într-un sens penitențial-eclisial troparul canonului Sfântului Andrei Criteanul: „Ca din porfiră s-a țesut trupul lui Emanuel / din tine, Preacurată, / Ceea ce ești

---

¹³ Leonid USPENSKI / Vladimir LOSSKY, *Călăuziri în lumea icoanei*, București, Editura Sophia, 2003, p. 184.

¹⁴ Michel QUENOT, *Sfîdările icoanei*, trad. Dora Mezdrea, București, Editura Sophia, 2004, p. 67-68.

¹⁵ Marko IVAN RUPNIK / Tomáš ŠPIDLÍK, *Credință și Icoană*, Cluj Napoca, Editura Dacia, 2002, p. 92.

porfiră înțelegătoare / pentru aceasta, Născătoare de Dumnezeu, / pe tine te cinstim” (Cântarea a 8-a, glasul 8). Atât Dumnezeu Înomenit, cât și Fecioara Maria care L-a purtat în pântece – zămislirea și răstignirea – exprimă două aspecte ale unei singure experiențe.

Egon Sendler are o viziune inedită asupra icoanei Bunei Vestiri. El vede spațiul icoanei marcat prin liniile oblice a celor două socluri, în partea de jos, și prin liniile oblice ale baldachinului tronului Fecioarei, în partea de sus. Primul plan este indicat prin cele două socluri care dau Arhanghelului o mișcare ascendentă, fără a genera impresia de adâncime, deoarece, ele sunt reprezentate axiometric. În fundal apar niște clădiri a căror formă elegantă sporesc frumusețea scenei. Deasupra clădirilor, la mijlocul icoanei, se află o reprezentare a bolții cerești sub formă de semicerc, de unde izvorăște o rază de lumină. În spatele aripilor îngerului se află partea unei construcții văzute de sus, în perspectivă răsturnată.

În acest sens, teologul Paul Evdokimov vorbește despre faptul că icoanele în care perspectiva este răsturnată, liniile se apropie de privitor, ceea ce dă impresia că personajele ies din icoană și vin în întâmpinarea lui. Perspectiva inversată își are punctul de plecare chiar în inima celui care contemplă icoana. Volumul și greutatea dispar, iar liniile aurite pătrund ca niște raze ale lucrării îndumnezeitoare și înduhovnesc trupurile. *Homo terrenus* devine *homo caelestis*, ușor, vesel și înaripat. Fondul de aur înlocuiește spațiul tridimensional, astfel încât trupurile parcă se topesc în aurul eterat al luminii dumnezeiești¹⁶. În ceea ce privește termenul *privitor*, acesta este unul neutru și semnalează faptul că nu toți cei care privesc se simt invitați să intre în lumea icoanei. Aceasta este o viziune a spațiului spiritual cu ajutorul ochiului inimii celui care privește, iar spațiul acesta se extinde în infinit, dând icoanei viziunea ascetică. Icoana, până la urmă, are menirea de a ne atrage în lumea ei ascetică, iar Hristos, prin icoană, așteaptă o decizie conștientă *pro* sau *contra* continuării metamorfozării vieții privitorului¹⁷.

---

¹⁶ Paul EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, trad. Irineu Ioan Popa, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, p. 247.

¹⁷ Stéphane BIGHAM, *Icoana în tradiția ortodoxă*, trad. Diana Preda, Oradea, Editura Theosis, 2016, p. 94.

4. Concluzii

Într-unul dintre imnele liturgice, Fecioara Maria este prezentată ca fiind *taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută*. Aceasta a fost cea care a dăruit lumii o Taină prin însăși taina ei. Maica Domnului este o taină de nepătruns, iar momentul Bunei Vestiri ni s-a descoperit prin textul lucanic sau prin câteva texte apocrife amintite în studiul de față. Icoana Bunei Vestiri nu este un obiect eclesial care ar putea fi zugrăvit în mod exhaustiv, într-un studiu cu caracter teologic, ci este o taină care poate fi primită numai prin actul credinței și perpetuat din generație în generație prin mărturisirea de credință. Iconografia Bunei Vestiri este o taină pe care o crezi sau nu. Aceasta nu se explică științific, ci se crede. Taina acestei teologii iconice este una cunoscută doar parțial, și pe care o descoperim doar în măsura oglinzirii credinței noastre în chipurile sfinte din această icoană hristologică, deoarece Hristos devine Carne și Sânge Care va trebui să Se verse și să răscumpere întreaga umanitate căzută.

Bibliografie

1. BAGGLEY, John, *Porți spre veșnicie. Icoanele și semnificația lor duhovnicească*, trad. Ioana și Florin Caragiu, București, Editura Sophia, 2004.
2. BIGHAM, Stéphane, *Icoana în tradiția ortodoxă*, trad. Diana Preda, Oradea, Editura Theosis, 2016.
3. DUMITRESCU, Sorin, *Noi și Icoana (I), 31+1 de iconologii pentru învățarea icoanei*, București, Fundația Anastasia, 2010.
4. ERNST, Josef, *Il vangelo secondo Luca, Volume primo, Luca 1, 1-19, 50*, Brescia, Editrice Morcelliana, 1985.
5. EVDOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, trad. Irineu Ioan Popa, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996.
6. GRIGORE PALAMA / NICOLAE CABASILA / TEOFAN AL NICEII, *Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului XIV*, studii și texte de Ioan I. Ică jr., Sibiu, Editura Deisis, 2008.
7. ICĂ Jr., Ioan, *Cuvânt la Buna Vestire*, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=zrmcnsq0Z84> (accesat la data de 13.10.2017).

8. QUENOT, Michel, *Sfădările icoanei*, trad. Dora Mezdrea, București, Editura Sophia, 2004.
9. RUPNIK, Marko Ivan / ŠPIDLÍK, Tomáš, *Credință și Icoană*, Cluj Napoca, Editura Dacia, 2002.
10. SENDLER, Egon, *Icoanele bizantine ale Maicii Domnului*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, București, Editura Sophia, 2008.
11. TIMBUȘ, Siluan, „Iconostasul, o tradiție postbizantină”, în *Iconari în Otopeni*, Ed. a III-a, Editor Ioan Popa, Master Print Super Offset, decembrie 2015.
12. TRISTAN, Frederick, *Primele Imagini Creștine. De la simbol la icoană. Secolele II-VI*, București, Editura Meridiane, 2002.
13. USPENSKI, Leonid / LOSSKY, Vladimir, *Călăuziri în lumea icoanei*, București, Editura Sophia, 2003.
14. VALENTINI, Alberto, *Maria secondo le Scritture, Figlia di Sion e Madre del Signore*, Bologna, Edizioni Dehoniane, 2007.

Buna Vestire, versiune bizantină, sec. al XII-lea

Buna Vestire, Teofan Cretanul, 1546,
Ușile împărătești ale Mănăstirii Stavronikita

LISTA AUTORILOR ÎN VOLUM (AUCTORES)

HIMCINSCHI, Mihai: PhD, Rev., Professor, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: himmihai@yahoo.com

NECHITA, Vasile: PhD, Rev., Professor, Faculty of Orthodox Theology at “Ovidius” University, Constanta, Romania. Contact: nechita_vasile53@yahoo.com

NICOLAE, Jan: PhD, Associate Professor, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: nicolaejan@yahoo.com

VANCA, Dumitru: PhD, Associate Professor, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: vancadum@yahoo.com

COLDA, Lucian-Dumitru: PhD, Lecturer, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: luciancolda@yahoo.de

BRUDIU, Răzvan: PhD, Junior Lecturer, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: razvanbrudiu@yahoo.com

ACHIM, Alin Nicușor: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology “Ilarion V. Felea” at “Aurel Vlaicu” University, Alba Iulia, Romania. Contact: achimalinnicusor@yahoo.com

ALOMAN, Nicolae-Ioan: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: alomannicolae@yahoo.com

BÎLBĂ, Ciprian Valentin: PhD Candidate, Faculty of Psychology and Educational Sciences at Bucharest University, Bucharest, Romania. Contact: bilbaciprian@yahoo.com

BOBEȘ, Teodora: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: teo.bobes@gmail.com

BONDRE, Vlad Ioan: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: vladbondre@yahoo.com

CARAȘ, Ștefan-Gabriel: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: carasgabriel22@yahoo.com

CHILIBARU, Laurențiu-Victor: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology “Ilarion V. Felea” at “Aurel Vlaicu” University, Arad, Romania. Contact: laurentiu.chilibaru@yahoo.ro

DINU, Mihail-Liviu: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: liviu_tgv3@yahoo.com

DRAGNE, Ion: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: dragneionutz@yahoo.com

GEOLDEȘ, Ioan-Veniamin: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology “Ilarion V. Felea” at “Aurel Vlaicu” University, Arad, Romania. Contact: geoldes_benicu@yahoo.com

GOGA, Alin-Vasile: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: alin.vasile.goga@gmail.com

GROBNICU, Mihai-Iulian: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology “Justinian Patriarhul” at Bucharest University, Bucharest, Romania. Contact: grobnicu_mihai@yahoo.com

JASZCZUK, Jarosław: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: jarek.jaszczuk@outlook.com

LAZĂR, Cosmin: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: cosmin.lazar28@gmail.com

MAFTEI, Cosmin Ionel: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: mafteicosminionel@yahoo.com

MARINA FIȚ, Liviu Octavian: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: liviuoctavianmarinafit@yahoo.it

MIJA, Constantin: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “Ovidius” University, Constanta, Romania. Contact: costin.mija@gmail.com

MOLDOVAN, Florin: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: pr.florinmoldovan@yahoo.com

MOTORA, Andrei: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: andrei_motora@yahoo.com

NICA, Gabi-Alin: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology “Justinian Patriarhul” at Bucharest University, Bucharest, Romania. Contact: alin.gabi.nica@gmail.com

ROMÂNĂNU, Vicențiu: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology “Ilarion V. Felea” at “Aurel Vlaicu” University, Arad, Romania. Contact: vicentiuromanu@yahoo.com

RUGE, Rareș Bogdan: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: rares_ruge@yahoo.com

RUSU, Cristinel: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology “Justinian Patriarhul” at Bucharest University, Bucharest, Romania. Contact: cristirusu23@yahoo.com

SĂPLĂCAN, Sorin Gheorghe: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology “Ilarion V. Felea” at “Aurel Vlaicu” University, Arad, Romania. Contact: ssosoghe@yahoo.com

ȘCHEUL, Dosoftei (Dumitru): PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “Ovidius” University, Constanta, Romania. Contact: dosingdoi@yahoo.com

TEOMPA, Alexandru-Mihai: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: alexteompa@yahoo.com

VARDIANU, Iachint (Cătălin): PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology “Iarion V. Felea” at “Aurel Vlaicu” University, Arad, Romania. Contact: iachint.v@gmail.com

WÜNSCH, Wolfgang: PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania. Contact: bwwuensch@gmx.de

CUPRINS

Autor	Titlul lucrării	
Mihai HIMCINSCHI	<i>Antropologia studită în contextul misionar al icoanei</i>	5
Jan NICOLAE	<i>Pâinea feței Domnului – Marea înfățișare. Mandylion-ul euharistic al arcei noetice de la Alba Iulia și memoria liturgică a Sfintei Fețe</i>	19
Dumitru VANCA	<i>Erori contemporane privind cultul icoanelor</i>	43
Lucian-Dumitru COLDA	<i>Aspecte ale antropologiei iconice în cadrul teologiei călugărilor sciți</i>	55
Răzvan BRUDIU	<i>Icoana Bunei Vestiri – felul în care Dumnezeu a ales să descopere lumii începutul mântuirii</i>	71
Alin Nicușor ACHIM	<i>De la individ la persoană – relația dintre chip și imagine, în societatea contemporană</i>	83
Nicolae-Ioan ALOMAN	<i>Icoana cu tematică euharistică – asemănare, urmare și viețuire cu prototipul Hristos</i>	95
Ciprian BÎLBĂ	<i>Icoană și imagine astăzi. Un punct de vedere teologic și psihologic</i>	107
Teodora BOBEȘ	<i>Icoane ale morții între rai și iad</i>	119
Vlad Ioan BONDRE	<i>De la icoana primordială la idolii contemporani. Simbolistica chipului în cadrul unităților de învățământ preuniversitar</i>	133
Ștefan-Gabriel CARAȘ	<i>Icoana în trecut și astăzi – între cinstire, necesitate și defăimare</i>	147
Laurențiu CHILIBARU	<i>Analiza teologică a icoanei Adormirii Maicii Domnului</i>	159

Mihail-Liviu DINU	<i>Avatarurile expresiei „după chipul” în cercetarea bioetică actuală</i>	173
Ion DRAGNE	<i>Actualitatea icoanei în misiunea Bisericii privind lumea secularizată de astăzi</i>	183
Alin Vasile GOGA	<i>Veșmânt și icoană. Patrimoniul vestimentației liturgice al Mănăstirii Tismana</i>	191
Mihai-Iulian GROBNICU	<i>Imaginația: punte a demonilor sau scară cătrecer? Rolul imaginației în viața duhovnicească</i>	199
Cosmin LAZĂR	<i>Icoana vieții intrauterine între „însușețire treptată” și „concepție”. O incursiune interdisciplinară</i>	211
Cosmin Ionel MAFTEI	<i>De la Chip la Arhetip sau evoluția teologiei icoanei în perioada iconoclastă și raportul ei cu societatea actuală</i>	227
Liviu Octavian MARINA FIȚ	<i>Receptarea icoanei ortodoxe în Occident în societatea actuală</i>	237
Constantin MIJA	<i>Icoană după icoană</i>	249
Florin MOLDOVAN	<i>Conceptul semiotic al iconografiei</i>	261
Andrei MOTORA	<i>Sensul iconografic al Hristosului Pantocrator sinait</i>	273
Gabi-Alin NICA	<i>Imagine sfântă și imagine profană. Sfințenie și idolatrie în societatea contemporană</i>	289
Vicențiu ROMĂNU	<i>Similitudine ipostatică și distincție ființială între prototip și icoană în teologia ortodoxă</i>	299
Rareș Bogdan RUGE	<i>Semnificațiile teologice ale icoanei ortodoxe. Rolul ei misionar într-o societate secularizată</i>	311
Sorin Gheorghe SĂPLĂCAN	<i>Icoana față în față cu imaginea secolului XXI</i>	323

Iachint (Cătălin) VARDIANU	<i>Norme canonice și reglementări legislative ale Bisericii Ortodoxe Române privind iconografia bisericească</i>	337
Wolfgang WÜNSCH	<i>Ikone und religiöses bild in der Theologie von Josef Ratzinger aus orthodoxer perspektive</i>	349

VARIA

Vasile NECHITA	<i>Legătura dintre ADN-ul duhovnicesc și chipul sfințeniei</i>	369
Ioan-Veniamin GEOLDEȘ	<i>Unitatea și inseparabilitatea tainelor de inițiere creștină – coordonată fundamentală a doctrinei sacramentale reflectată în cadrul documentului de la Bari (1987)</i>	381
Jarosław JASZCZUK	<i>Polonia precreștină. În căutarea creștinismului pornind de la religiile slave din spațiul Poloniei</i>	395
Cristinel RUSU	<i>Omul – „Chip al lui Dumnezeu” în teologia Sfântului Simeon Noul Teolog</i>	407
Dosoftei (Dumitru) ȘCHEUL	<i>Chipul de sfințenie al Mitropolitului Iosif Naniescu al Moldovei</i>	417
Alexandru Mihai TEOMPA	<i>„Icoana” României în fața tăvălugului comunist – o succintă imagine zugrăvită de presa interbelică</i>	431
Lista autorilor		443

